

ASYA-PASİFİK

Avrupa, Asya'yı Yeniden Keşfediyor

Avrupa, II. Dünya Savaşı sırasında sömürgeci bir güç olarak ayrıldığı Asya'ya bir işbirliği ortağı olarak dönüyor. Avrupa'nın Asya açılımının temelinde kriz sonrası dönemde ekonomik ilişkileri güçlendirme amacı var.

Altay ATLI

Avrupa'nın Asya açılımı, ABD ve Rusya'nın girişimlerine nazaran farklılıklar içeriyor. Avrupa'nın açılımının merkezinde tek bir ülke bulunmuyor.

Bu yazı, "Akdeniz'de Çin ve Avrupa'nın Değişen Rollerini" başlıklı konferans vesilesiyle bulunduğu İtalya'nın Torino kentinde kaleme alındı. Avrupa'da sadece Çin değil, Asya'nın tamamına yönelik akademik etkinliklerin sayısı son yıllarda hızlı bir artış gösterdi. Asya'yı daha iyi anlama çabaları, Avrupa Birliği (AB) ve üye ülkelerin hükümetleri nezdinde ivme kazanan bir Asya açılımına paralel olarak devam ediyor. 21. yüzyılda küresel ekonominin ağırlık noktası Asya'ya doğru kayarken, krizin etkilerini henüz atlatamamış olan Avrupa, bu kıtaya, giderek artan bir ilgi gösteriyor. II. Dünya Savaşı'na kadar Asya'da sömürgeci olarak var olan Avrupalılar, yaklaşık yetmiş yıllık bir aradan sonra Asya'ya bu sefer işbirliği yapabilecekleri, daha doğrusu yapmaya ihtiyaç duydukları bir ortak olarak yaklaşıyor. Tabir yerindeyse bugünlerde Avrupa, Asya'yı yeniden keşfediyor.

Şüphesiz, Asya'da daha aktif olmaya çalışan sadece Avrupa değil. Dergimizin geçen sayısında Rusya'nın Asya açılımından bahsetmiş ve Moskova hükümetinin, Ukrayna krizi nedeniyle Batı'dan uzaklaştığı bir dönemde başta Çin olmak üzere Asya ülkeleriyle yakınlaştığını, bu yakınlaşmanın da enerji ticareti üzerine inşa edildiğini vurgulamıştık. Diğer yandan, ABD'nin de 2011'den beri sürdürdüğü bir Asya açılımı söz konusu. Washington bu açılım çerçevesinde bir taraftan Pasifik'in batısında askerî varlığını artırırken, diğer taraftan müttefik Asya ülkeleriyle ticaretini artıracak yeni kurumsal yapılanmalara gidiyor. Avrupa'nın açılımı ise ABD ve Rusya'nın girişimlerine nazaran farklılıklar içeriyor.

ABD'nin Asya açılımı Çin'e karşı bir denge kurmayı, Rusya'nın açılımı ise Batı'ya karşı Çin ile birlikte bir denge oluşturmayı amaçlarken Avrupa'nın

açılımının merkezinde tek bir ülke yok. Çin, şüphesiz ki Avrupa için de önemli bir ekonomik ortak; ama gerek AB'nin gerekse üye ülkelerin Asya politikaları, ülke bazında daha geniş bir yelpazeyi kapsıyor ve bu durum Avrupa için jeoekonomik önceliklerin jeopolitik unsurlara nazaran daha ağır bastığını gösteriyor. Yine ABD ve Rusya'dan farklı olarak Avrupa, Asya'ya konu bazında da daha geniş bir çerçeve içerisinde yaklaşıyor. Nicola Casarini'nin bildirdiği gibi, "Avrupa'nın Asya açılımı, bölgede askerî varlığını artırmak ya da ittifaklar kurmaya değil; ekonomi, finans, teknoloji ve yumuşak güç konularına odaklanıyor".

Ticaret ve ortaklık anlaşmaları

Bu açılımın somut yansımalarını birçok alanda görmek mümkün. Ekonomik alanda Asya, Avrupa'nın en büyük ticaret ve yatırım ortaklarından birisi konumunda. 2012 yılında AB toplam ihracatının yüzde 21,4'ünü Asya'ya yaparken, AB'nin yaptığı ithalatın da yüzde 29,8'i yine Asya'dan kaynaklandı. AB'nin ilk on ticaret ortağı arasında dört Asya ülkesi var: Çin, Japonya, Hindistan ve Güney Kore. Benzer şekilde Asya ülkeleri Avrupa için güçlü bir yatırım ortağı olarak da karşımıza çıkıyor. AB'nin dışarıdaki doğrudan yabancı yatırımlarının yüzde 17,2'si Asya ülkelerinde yer alırken, AB'deki toplam yabancı yatırımın yüzde 24,7'si de Asya ülkelerinden geliyor.

AB, Asya açılımı çerçevesinde bu rakamları daha da artırmak için girişimlere başlamış durumda ve Asya ülkeleri ile aktif bir şekilde serbest ticaret anlaşması müzakereleri sürdürüyor. 2011'de ilk anlaşma Güney Kore ile imzalandı ve bunu 2012'de Singapur'la yapılan serbest ticaret anlaşması takip etti. Japonya ile müzakereler oldukça ileri bir safhaya gelmiş durumda ve Güneydoğu

Asya Ülkeleri Örgütü (ASEAN), Hindistan, Malezya, Tayland ve Vietnam ile de serbest ticaret anlaşmaları için müzakereler sürdürülüyor. Diğer yandan AB, Asya ülkeleri ile daha geniş kapsamlı ortaklık ve işbirliği anlaşmaları da yapıyor. Moğolistan ve Tayland ile anlaşma yapıldı, Singapur ile son aşamaya gelindi; Güney Kore, Malezya, Endonezya, Vietnam, Filipinler ve Brunei ile görüşmeler de devam ediyor. Tüm bu anlaşmaların AB'nin Asya ülkeleri ile olan ekonomik ilişkilerini yeni bir boyuta taşıyacağına şüphe yok.

Ticaret ve yatırım alanındaki bu girişimlere ek olarak Avrupa, Asya'ya kalkınma yardımı da sağlıyor. Son altı yıl içerisinde AB bu kapsamdaki projelere

5,2 milyar euroluk kaynak temin etti. Fakirlikle mücadele, insani yardım ve doğal afetlerin yönetimi gibi konularda Avrupa tarafından Asya ülkelerine destek sağlanıyor.

Taraf olmadan etkin olmak

Bölgede askerî varlığı olmamakla birlikte AB'nin Asya'daki savunma ve güvenlik konularına giderek dâhil olduğunu, ancak bunu yaparken bölgedeki ihtilaflara taraf olmamaya özen gösterdiğini belirtmek gerekir. Aralarında siyasi sorunlar olan Çin, Japonya, Hindistan ve Güney Kore'nin tamamının AB'nin güvenlik strateji belgelerinde "stratejik ortak" olarak nitelendirilmesi bu duruma işaret ediyor. AB, bir yandan aktif olarak ASEAN Bölgesel Forumu

gibi çok-taraflı güvenlik platformlarına katılırken, diğer yandan da Çin-Güney Kore-Hindistan işbirliğiyle sürdürdüğü uydu sistemi projesi gibi teknolojik ortaklık inisiyatifleriyle Asya'nın güvenliğinde rol oynuyor.

Şüphesiz ki Avrupa'nın Asya'ya açılım konusunda karşı karşıya olduğu belirli kısıtlamalar var. Her şeyden önce Avrupa hâlen kırılğan bir ekonomiye sahip ve ne ABD gibi güçlü bir ordusu ne de Rusya gibi enerji kaynakları var. AB üye ülkelerinin birçok konuda olduğu gibi dış ilişkiler konusunda da ortak bir çizgide hareket etmekte çoğu zaman zorlanması, AB'nin Asya politikası açısından bir zafiyet yaratıyor. Bu kısıtlamalar, Avrupa'nın Asya açılımının verimliliği üzerinde belirleyici olacak.

Avrupa'nın Asya politikalarının başarısı açısından diğer bir önemli faktör de ABD'nin Asya açılımı ile sağlayacağı uyum. ABD ile AB'nin Asya'daki çıkarları birçok alanda örtüştüğü gibi, Avrupa, ABD'nin Çin'e denge oluşturma amacını paylaşmasa da "daha istikrarlı bir Asya"da fayda görüyor. Avrupa'nın Asya'da kullanabileceği güç kısıtlı; ama ABD ile tamamlayıcı bir şekilde hareket etmesi, her iki tarafa da avantaj sağlayabilir. Diğer yandan Asya politikalarındaki uyumun Transatlantik ilişkilerine de bir ivme kazandıracağını öngörmek zor değil. Avrupa, bugüne kadar büyük ölçüde ihmal ettiği, pasif kaldığı Asya'ya yeniden açılmanın kendisine birçok alanda fayda sağlamasını bekliyor. ■